

Svjesna vrijednosti i raznolikosti svojih krajolika Hrvatska je među prvim zemljama, već 2000. godine, potpisala Europsku konvenciju o krajoliku, a 2002. godine donijela je Zakon o potvrđivanju Konvencije. Time se obvezala ugraditi krajolik u politike regionalnog i prostornog planiranja te u svoje kulturne, okolišne, agrikulturne, društvene, gospodarske i ostale politike koje mogu izravno ili posredno utjecati na krajolik. Preuzela je i obvezu prepoznavanja karaktera krajolika na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te uspostavljanje instrumenata za njegovu zaštitu, planiranje i upravljanje.

Izradom *Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske* (1997., 1999.) te studije *Krajolik – sadržajna i metodska podloga Krajobrazne osnove Hrvatske* (1999.) krajolik je prepoznat kao jedna od glavnih tema prostornog uređenja već prije gotovo 20 godina, dakle prije donošenja Europske konvencije o krajoliku. U tadašnjoj Strategiji prostornog uređenja zaključeno je da će se zbog potrebe odgovarajućeg vrijednovanja i obzirnog korištenja čitavog prostora, a ne samo posebno vrijednih predjela, uspostaviti Krajobrazna osnova Hrvatske, kao prostorno-planska podloga integralne zaštite prirodnih i antropogenih vrijednosti prostora i identiteta krajolika.

Strategija prostornog razvoja usvojena 2017. godine kao podlogu je izradila studiju *Krajolik-čimbenik prostornog razvoja* (2015.) te je kao glavni cilj istaknula uključivanje krajolika u sustav prostornog uređenja i u prostorno-plansku dokumentaciju svih razina, kako bi na taj način unaprijedila i osuvremenila dosadašnje iskustvo u području prostornog planiranja. Krajolik je prepoznat kao osnovni životni, gospodarski i identiteski resurs. Spoznaja da su prirodne, kulturne, ekološke i društvene vrijednosti krajolika ograničene i potrošive upućuje na integralni pristup kojega uspostavlja krajolik kao holistički alat za planiranje, upravljanje i oblikovanje održivog razvoja.

Mnogi krajolici Hrvatske ocijenjeni su od nacionalnog i međunarodnog značaja pa ujedno postaju i važna sastavnica gospodarskog razvoja, posebice turističkoga. Približno je 8% teritorija Hrvatske prepoznato kao krajolik koji ima neki stupanj zakonske zaštite sa stanovišta zaštite prirode ili kulturne baštine. U okviru prostorno-planske dokumentacije (prostornih planova županija, gradova i općina) dio teritorija prepoznat je kao krajolik regionalne i lokalne vrijednosti. Međutim, postoje i ostali krajolici urbanih, ruralnih, suburbanih i degradiranih područja koji nisu obuhvaćeni nikakvom zaštitom, ali zahtijevaju unaprjeđenje i poboljšanje stanja.

Postojeći sustav zakonskog i institucionalnog bavljenja krajolikom u Hrvatskoj je sektorski, a krajolik je uključen u sustav zaštite prirode i okoliša, kulturne baštine i prostornog uređenja. U skladu s Konvencijom, sustav prostornog uređenja glavni je alat za provođenje mjera zaštite i održivog razvoja krajolika. Prostorno-planska dokumentacija, koja se u Hrvatskoj izrađuje za sve vrste i razine planiranja prema načelima intergralnog planiranja uključuje i pitanja krajolika. Dosad je nekoliko županija (Zagrebačka, Dubrovačko-neretvanska i Primorsko-goranska) te Grad Zagreb izradilo krajobrazne osnove, što znači da su prepoznale važnost krajolika i provele su prepoznavanje, karakterizaciju i ocjenu vrijednosti i osjetljivosti svog teritorija. Na temelju provedene karakterizacije i vrijednovanja izrađene su smjernice i preporuke za zaštitu obilježja i vrijednosti krajolika u strateškim dokumentima i prostornim planovima s kriterijima za moguće otvaranje novih građevnih područja, turističkih zona, očuvanja identiteta postojećih naselja i pripadajućeg okruženja.

Krajolik je na posredan način uključen u sustav edukacije u osnovnim i srednjim školama, dok se u okviru visoko školskog obrazovanja odvija studij krajobrazne arhitekture na Agronomskom te pejzažne arhitekture na Arhitektonskom fakultetu. Kolegiji na temu krajolika dio su nastave fakulteta biotehničkih, prirodno znanstvenih i društveno humanističkih područja na Zagrebačkom i Zadarskom sveučilištu.

Brojni projekti koji se provede u okviru međunarodne suradnje omogućuju razmjenu znanja i edukaciju stručnjaka. U tome se posebno ističu međunarodni projekti prekogranične suradnje Zavoda za prostorno uređenje Dubrovačko neretvanske županije.

Krajolik se smatra javnim dobrom i nacionalnim interesom stoga predstavlja uporišnu vrijednost budućeg planiranja, zaštite i uređenja prostora RH, posebice u aspektu očuvanja identiteta prostora te kvalitete života pojedinaca i zajednice. Uspostava tijela na nacionalnoj razini zaduženog za koordinaciju sadašnjih sektorskih politika krajolika, unaprjeđenje zakonske osnove za provođenje Konvencije omogućilo bi učinkovitije planiranje i očuvanje vrijednosti krajolika kao jednog od temeljnih resursa razvoja, posebice u domeni turizma i proizvodnje zdrave hrane. Kultura krajolika koja odražava etičku odgovornost prema prirodnim i naslijeđenim humanističkim vrijednostima krajolika trebala bi biti u osnovi filozofije krajobrazne politike i strategije koju Hrvatska što prije treba uspostaviti.